

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre 4 forint.
Félévre 2 forint.
Negyed évre 1 forint.

SZERKESZTŐSÉG:

Hubacsek Pál ügyvéd irodájában, hova a lap szellemi részét illető közlemények és a pénzküldemények is intézendők.

MINDSZENT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

HIRDETÉSEKRE NÉZVE

a lap hátsó (4-ik) oldala 20 helyre van beosztva. Egy hely ára 90 kr. Kincstári bélyegilleték külön 30 kr.

NYILTTÉRBE

minden egyes sor közlése 15 kr. Bérmertetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el. Kéziratok vissza nem adatnak.

MEGJELEN: MINDEN VASÁRNP.

Felelős szerkesztők:
HUBACSEK PÁL és SZOBOTKA GUSZTÁV.
Kiadó tulajdonos:
AZ ALAPÍTÓ EGYESÜLET.

EGYES SZÁM ÁRA 8 KRAJCÁR.

Előfizetési felhívás

„MINDSZENT”

című hetilapra.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egy évre 4 forint.
Félévre 2 forint.
Negyedévre 1 forint.

Kérjük mindazokat, kik lapunkra előfizetni akarnak, hogy előfizetéseiket **minél előbb** megtenni sziveskedjenek, mert lapunk jövő számát már csak az előfizetőknek küldjük meg.

Előfizetést eszközölni lehet a szerkesztőségénél és Mihály Lajos pénztárosnál.

Vidéki előfizetők legcélszerűbben teszik, ha előfizetéseiket postautalvánnyal — a szerkesztőséghez küldik.

Régen érzett hiányon véltünk segíteni, midőn lapunkat megindítottuk, s azért reméljük és kérjük is a közönség támogatását.

A kiadóhivatal.

A FÖLDVÉTEL ÉS A REGALE MEGVÁLTÁSA.

II.

A már szellőztetett földvétellel egyidejűleg ugyancsak örgróf Pallavicini Sándor urtól, mint a mindszent-algyői hitbizományi uradalomnak birtokosától, lett megvásárolva a mindszeri italmérési jog is és pedig 80 ezer forintért.

E vétel célszerűségét, olcsóságát alább taglalandjuk, e helyütt csak arra utalunk, hogy az italmérési jogot a földes uraktól a szomszédos H.-M.-Vásárhely, Szentés és Csongrád városok már régebb időben váltották meg és jelenleg ama városok közjövödelmének egyik — változás alá nem eső, kiadásokat alig igénylő, — főalapját képező vagyona épen az italmérési jog.

Tervbe vette ugyan a kormány a regale jogok megváltását az egyes községek számára, — hogyan és mikor fog e a terv sikeresítettetni? a jövő titka, — de annyi mai napság is kétségtelen, hogy a megváltási ár alapjául az illető italmérési jog tiszta jövedelme fog vétetni.

Valamely népesség szaporodásával karöltve szokott annak szükséglete is gyarapodni és így a községünk lakosai, számainak növekedésével, míg szükségletei öregbednek, — az italmérési jog haszonbéri összege is állandóan növekedvén, — annak lehetősége nem lenne megadva, hogy később bármikor is, olcsóbban válthattuk volna meg a regale jogot, mint most, midőn a legutóbbi hat évre fennállott bérszerződés szerinti jövedelem vétetett a megváltási ár alapjául.

A jelen megváltás alkalmából kötött szerződés szerint a község tulajdonát képezi az italmérési jog az egész község bel- és külterületein — tulajdonává lett a mindszeri 3-ik számú telekjegyzőkönyvben foglalt 10 hrsz. alatti 889. nsz. területű felső vendéglő, 351. hrsz. alatt 543 nsz. öl területű szarvas korcsma, 547. hrsz. alatt 542 nsz. öl területű borda korcsma; 616^a hrsz. alatt belsőségen emelt nagy pince; a 2153. hrsz. alatt foglalt téglási csárda 22⁸⁰⁰/₁₆₀₀ hold területtel, — a 2312. hrsz. alatti szegfücsárda 27¹⁵⁶/₁₆₀₀ hold területtel.

Az adásvételi alku megkötése után felmerülvén ama kérdés, mikép fog a nagy pince környék kihasíttatni; mikép fog az italmérés az ugynevezett »Ujvilágban« gyakoroltatni; megbeszélés tárgyát képezvén a központi iskola építése esetén az alkalmas hely hiánya; tényként constatatván ama körülmény, hogy Mindszent községének egyetlen nyári szórakozási és sétány helye nincs: határozatba ment a földvevő bizottságnál, mikép a nagy pince környékét képező és az »Ujvilág« helyiséget is magában foglaló 3³⁷⁵/₁₆₀₀ hold szép ültetvényekkel ellátott belsőséget az eladó örgróftól, mulató, séta, esetleg központi iskola épület helyül a község számára elkérje.

Nem a föld mennyisége és annak mint »belsőség«-nek értéke indította tehát a község ama bizottságát a kérelem előterjesztésére, hanem a fenti okok s azon körülmény, hogy nincs és nem lehet évtizedeken át sem lehetősége annak, hogy a község középpontján oly nagy területet sajátítson ki azon célokra: örgrófur méltányolva az előadottakat, nemes szívüen odaajándékozta a 3³⁷⁵/₁₆₀₀ hold beültetett és beépített belsőséget a községnek, azon kikötéssel mégis, hogy ama telek házhelyekké eldarabolását nem engedélyezi, — egyebekben a községnek ajándékozta.

Áttérvén a regale megváltási összegére, azt fentebb olcsónak declaráltuk és ha tekintetbe vesszük, mikép a 80 ezer frt. megváltási ár törlesztési hányada és kamatai (beleértve az adókat) körülbelül 6000 frt kiadást igényel, mely több, mint fedezve lesz a bérösszeg által, amennyiben már ma is — a hirdetési idő előtt — 8000 frt ajánlatik e jog bérbeni engedéseért; ha figyelembe vesszük, hogy meg van a községnek azon lehetősége, hogy a három községi korcsmát és vendéglőt célirányosan eladja; — ha méltatjuk ama körülményt, hogy a három épületen túl majdnem 50 catastrális hold földet, mely részben szántó, részben pedig legelő, a csárdai épületekkel elárusíthatja és ezen eladások folytán a megváltási árat

15—18000 frttal apasztja: úgy elmondhatjuk, hogy eme vétel nem csak olcsó, nem csak jövedelmeiből a törlesztési hányadot fedező, de kétségtelenül előnyös; — a birtokba vétel napjától mindenha tetemes tiszta jövedelmet nyújtó és így a község lakosságának terhén azonnal könnyíteni hivatott — vétel volt.

IPAROSAINK.

— Második közlemény. —

Ha iparosaink számát vesszük zsinórmértékül, úgy a haladás kétségtelen jeleivel találkozunk, s aki tudja, hogy csak két évtizeddel előbb is alig volt 70 minden rendű és rangú iparos: az esetleg rózsás színben láthatja a dolgot, ha viszont tudja azt is, hogy ma már csupán a képesítéshez kötött iparral foglalkozók száma meghaladja a százat.

Egyik-másik iparág nagyott hanyatlott, némelyik emelkedett, s részben eddig nem volt iparágak keletkeztek. Különösen nagy hanyatlást észlelhetünk a kötő-szövő — a mi nyelvünkön szólva: a takács iparnál és a molnár iparnál. Mindkettőnek hanyatlását természetesen a gyáripár nagymérvű kifejlődése és elterjedése okozta.

Sőt nem nehéz belátni az időt, amidőn a fonó és szövő gyárak és a gőzmalmok mindkét iparágat teljesen elfogják nyomni annyira, hogy a jövő nemzedék előtt már csak híréből lesz ismeretes; a jövő nemzedék már csak bámulva hallgatja, hogy valaha vízi malmok, száraz- és szélmalomok is léteztek, s hogy valaha takács is volt a világon, aki gépek segélye nélkül vásznat szőni tudott. Hogy egészen meggyőző példát említsék fel, csak arra hivatkozom, hogy az 1872. VIII. t. c. életbeléptetése előtt, mely a céheket megszüntette, a takácsok száma nálunk majdnem annyi volt, mint a többi összes iparosoké együtt véve; maguk tartottak főn céhet, sőt céhzászlójuk is volt, aminővel — a halászokat kivéve — bármely más iparágval foglalkozók nem bírtak.

Álljanak itt a következő, s talán nem egészen érdektelen adatok iparosaink számbeli mennyiségéről: elkülönítve a képesítéshez kötött iparral foglalkozókat a nem képesítéshez kötött iparral foglalkozókéktól. — Ezen hiteles forrásból merített adatok szerint községünkben a képesítéshez kötött iparral foglalkozók száma 111, a nem képesítéshez kötött iparral foglalkozók száma pedig 56.

A képesítéshez kötött iparral foglalkozók száma, az iparágak különfélesége szerint, a következőleg oszlik meg;

Arany-esüst műves, ékszerész és egyuttal órás	
Asztalos	4.
Bognár	9.
Bádogos	1.
Borbély	3.
Cipész és csizmadia	22.
Hentes	8.
Kádár	1.

Kalapos	1.
Kovács	12.
Köteles	1.
Kötőszövő (takács)	15.
Lakatos	2.
Mészáros	5.
Nyerges és szijgyártó	2.
Sütő (pék)	1.
Szabó	6.
Szobafestő	1.*)
Szűcs	2.
Ács	2.
Ács és építőmester	7.
Építőmester	2.
Kőműves	2.
Kéményseprő	1.

Összesen 111.

A képesítéshez kötött és a képesítéshez nem kötött iparral foglalkozók száma együttvéve 167. A képesítéshez nem kötött iparral foglalkozók számában benne vannak a kereskedők, szatócsok és a korcsmárosok, úgy — a bár engedélyhez kötött — gőzmalmok, mint gyárak tulajdonosai. E szám eléggé nagy, nem ugyan általában véve, hanem helyi viszonyainkhoz alkalmazva, mert a lakosságnak majdnem 2⁰/₁₀-a foglalkozik iparral.

Részemről azonban nem a nagy számban találok a megnyugtatót; sőt megnyugtatóbb lenne, ha iparosaink száma csak felényi, de vagyoniilag tehetősebb, erősebb volna. E tekintetben alig csalódom, ha azt mondom, hogy a két évtized előtti állapot sokkal jobb volt: akkor, habár kevesebb volt is iparosaink száma, de az a kevés aránytalanul jobb anyagi viszonyok között élt. S hogy mily kihatása van annak, ha egy egész társadalmi osztály kedvező, vagy kedvezőtlen anyagi viszonyok között él, an-

*) Mint utólag értesültünk, elköltözött,

nak méltatása nem e cikk keretébe tartozik, arról alkalmilag más helyen fogok megemlékezni.

Bár a számot tekintve, iparunknál haladás észlelhető, mégis vannak egyes iparágak, a melyek nálunk éppen nem gyakoroltatnak. Ilyenek: az aranyozó, arany, ezüst- és fémező, bőröndös, cserép és palafedő, cukrász, esztergályos, fésűs, gombkötő és paszományos, hangszerkészítő, harangöntő, kályhakészítő, kárpitós, kefekötő, kelme és fonál festő, kezyűs és sérvkötő készítő, késes, kocsigyártó, kosárfonó, könyvkötő, kutcsináló, mázoló és fényező, mézeskalácsos és vasöntő, puszkaműves, rézöntő, réz és bronzműves, szappanos és gyertyamártó, tajték és pipafaragó, végre a timár ipar.

Mindez pedig annak jele, hogy az ezen iparágakkal foglalkozók nálunk megélni nem tudnának; itt ezen iparágak művelésére nem alkalmas a talaj; mert ellenkező esetben fölkerestek volna már bennünket. Minden foglalkozásnem megtalálja azt a helyet, a hol érvényesítheti magát. De mit is csinálna nálunk például a puszkaműves, mit a timár, mit a tajték és pipafaragó, kárpitós, mit a mázoló és fényező? Ezen iparágak közönsége nálunk nincs, s éppen ezért nem is keres föl bennünket.

Erősen hiszem azonban, hogy az új ipartörvény lelkiismeretes végrehajtásával az iparosok helyzetén is segítve leend, s iparosaink nemcsak számszerűleg szaporodni, hanem anyagilag is erősbödni fognak: bár a haladás nem fog rögtönös, nem fog oly rohamos lenni, mint volt a hanyatlás.

Bizom az iparosok kitartásában, mert akik a megpróbáltatás nehéz napjaiban, oly szívós kitartást és csüggedést nem ismerő lankadatlan buzgalmat tanusítottak: most, a midőn egy jobb jövő hajnala kezd felettük

derengeni, — hatványozott szorgalommal és erélylyel fognak munkához látni.

Én részemről az új ipartörvényről sokat várok, mert azon intézkedésével, hogy az iparágak legnagyobb részét képesítéshez kötötte, — utját vágta annak, hogy akárki, akármi-féle ipart gyakorolhasson. Ezentul nem lesz elégséges az ipar gyakorlásához a tőkepénz, de szükséges lesz a szakképzettség, mert a nem szakképzett, a gyakorlatban eltöltött, meghatározott időt kimutatni nem bíró egyének, az ipar önálló gyakorlására nem jogosítottak.

De megszűnt a helybeli iparosokra nézve a verseny legnagyobb része is, mert az oly iparággal foglalkozók, a melyenek itt helyben is vannak, készítményeiket heti vásárookra ide nem hozhatják, s azokkal más-képen sem házalhatnak. Következésképpen a helyi lakosság arra van utalva, hogy szükségletét helybeli iparos készítményével elégítse ki.

Egyik igen fontos kérdésnek tartom az ipartestületek intézményét is, csak azt csodálom, hogy iparosaink még mindig nem tettek lépéseket arra, hogy az ipartestületet megalakítsák, holott többen vannak a képesítéshez kötött iparral foglalkozók, mint a mennyit az ipartestület megalakításához a törvény feltételül kiköt. — A törvény azt mondja, hogy a mely községben a képesítéshez kötött iparral foglalkozók száma legalább száz, ezen iparosok kétharmadának kivánságára, az illetékes ipar- és kereskedelmi kamara meghallgatásával és a törvényhatóság hozzájárulásával az iparhatóság által (szolgabíró) az ipartestület megalakítandó.*)

*) A földművelés, ipar- és kereskedelmi miniszter engedélyével oly esetben is lehet ipartestületet alakítani, a midőn a képesítéshez kötött iparral foglalkozók száma nem éri el a százat.

TÁRCZA.

PANASZ.

Keserves az élet így nekem,
Élni magánosan e helyen.
Nincsen, aki szánjon, a ki buzdítson:
Lehetek még boldog is e világon?!

De hiába! így volt mindig az élet:
Igérte a boldogságot örömet.
Végre aztán nem adott más jutalmat:
Mint egy csomó bubánatot, fájdalmat.

Kulinyi Mór.

Vázlat Mindszent község életéből.

— Folytatás. —

Mint a fényt az árny, úgy a jólétet is a bajok szokták időnkint követni. A jólét a szerencsétlenséggel váltakozik úgy az egyesek, mint a községek életében is.

Van-e község, mely elmondhatja magáról, hogy a századok zavartalan jólét s boldogság közt vonultak át felette? S van-e község, mely az időnkint felmerülő bajok, elemi csapások-szülte kellemetlenségek által ne sújtott volna? Azt hisszük, alig van a földön egy talpalatnyi hely is, melyen már ember ne szenvedett s azt könnyűvel ne áztatta volna.

Minden helynek meg vannak a maga fény és árnyoldalai. — A hegyek lakói fel nem cserélnék romantikus vidékeiket semmiért sem, habár a felettük konglomerált hógörgetegek időnkint falvakat temetnek el, miként az ez évben is előállott, tudjuk, hogy a hegyekről lerohanó lavinák falvakat temettek maguk alá, nem kimélve az emberek életét sem; községünk a magyar alföld azon délibábos rónáin foglal szerény helyet, melyeket a költők megénekelték; a népdalok a legrózsásabb színben tűntek elő, úgy hogy pillanatra arról győznek meg, mintha az alföld oly kivétel volna a föld kerekéségén, melynek árnyoldala nincs is.

De vizsgálódjunk! Nézzünk szét magunk körül!

Bizonyára megtaláljuk községünk fénye háttérben az árnyat is.

Hányszor hozták lázas izgatottságba a mi vérünket a Tisza hullámai? mintha ezek vad mórja azt zugta volna füleinkbe: „Az óra megkondult, fizessetek meg egyszerre azon sok jóért, mikkel én, — a ti őfolyótok, — benneteket századokon át áldásként elhalmoztalak.“

Igaz, hogy ma a megszilárdult védtöltések fedezete alatt könnyebben lélekezünk s bizonyára édes visszaemlékezni azon évekre, melyekben községünknek emberi erőt meghaladó munkával kelle ellenállania e bösz elemnek, nehogy annak fenéig felkorbácsolt hullámai mindentünket a meg nem érdemelt megsemmisülés sirjába temessék.

Visszaemlékezésül felsoroljuk századunkból azon éveket, melyek számottesznek az árvizes évek sorában.

Az 1810-ik évben nagy vizár, a Tisza kiöntései a községi lakosok épületeiben sok kárt tettek.

1816-ban a Tisza és Kurza szokatlanul nagy volt, a föld árja a legmélyebb kutakban is a vizet a kiömlésig feltolta. A község a templom térről volt veszélyeztetve. Ugyanis a vizár a templom téren, — mely valaha temető volt — földalatti üregeken át, valószínűleg a volt sirok lazább földrétegein, a védekezők háta megett már-már a föld alul kitérni készült, az egész községet a legnagyobb veszélylyel fenyegetve. De a legnagyobb zavarban, midőn már fejét kezdé mindenki veszteni, teljesül a községen a közmondás: „minél nagyobb a veszély, annál közelebb az isteni segély,“ mert a hullámok három tutajt sodortak a partok közelébe, melyeket a molnárok és halászok kifogván, karókká szeldelték, a házak földkerítéseit pedig a veszélyes pontra hordván, töltést rögtönöztek, mit a legvégső szükségben nyert karókkal megerősítettek, vagyis műszóval élve, sarkantyut huztak a veszélylyel fenyegető pontra.

A veszély mindamellott csak akkor kezdett szűnni, midőn a szél a hullámokat ellenkező irányba terelte. A kis utcán, a jelenlegi kántorális épület megett a víz oly magas volt, hogy rajta csolnakázni

lehetett!) 1819. évben ismét a templomtér volt azon harc színhelye, melyet a lakosság a vizár ellen vivoit. A község megmenekült a bajtól. A veszély imminens voltát mutatja azon körülmény, hogy a a templom mögötti töltés annyira tönkre jutott, hogy azt majdnem alapjából kelle újra emelni.

Az 1827-ik év szinte aszokatlanul nagy vizárak miatt emelkedett nevezetességre.

1830 évben is az árvíz a legnagyobb veszély jellegét viselte magán.

1846-ban ismét a templom téren kifejtett éjjel nappali lázas védekezés mentette meg községünket az elöntéstől. *)

Az 1853-ki vizár magassága s veszélyes voltára nézve az 1816-ki is felülhaladta, mert az árvíz fokozták s a védelmi munkálatokat felette megnehezítették a rendkívüli záporosók.

Ez évben még a fűtecsát³⁾ is, a templomtól egész a község házáig, viz borította, az alacsonyabb fekvésű utcákban pedig mindenütt csolnakázható víz állott.

1855-ik évben idáig nem látott magasságra emelkedett a Tisza. A „Hármas töltés“-t ápril 6-án áttörvén s 20.000 hold szántóföldet és rétet öntött el.

Azon rettenetes, minden emberi erőt meghaladó küzdelem, melyet Mindszent, töltés hiányában az 1876, 1879, és 1881-iki rettenetes árvizek alatt kiállott, hogy életét, vagyonát, — melyek fölött már-már megkondult a válság harangja, — megvédje, mindenkinek szomorú emlékébe van vésve s a helyett, hogy felidéznek ez évek keserű emlékét, édes megnyugvással nézünk a jövő elé, mert annyi küzdelem után, melybe kedves otthonunk megvédelmezése került, hisszük, hogy „megbűnhödtük már a multat s jövendő.“

Folyt. köv.

1) Hac occasione in Plateola inter Cant. et Campanatorem Cymba navigari potuit. Hist. Dom. Tom. I.

2) 1846 mense Aprili diu nocturne cum tremore et sudore vultus cuncti sine discrimine in aggere penes Ecclesiam laborare esacti, ne aquae erumpen tepagum totum inundando annihilent.

3) Non tantum sic dietas plateae parvae, sed etiam platea principalis ab Ecclesia ultra domum Communitatis aquis cooperta existit ita, ut cymba navigari potuisset. Hist. Dom. Tom. I.

Az ipartestület, helyesen szervezve, jól vezetve, igen életrevaló intézménnyé nőhetné ki magát. Ott, ahol ipartestület van, az iparosok nem kénytelenek minden legcsekélyebb ügyben, bajban az iparhatóság segítségét igénybe venni. Különösen áll ez egyrészt a segédek és tanoncok, másrészt pedig a munkaadó iparosok között fölmerülhet vitás ügyekben.

Az ipartestület bármilyen — az iparosokra nézve sérelmes ügyben sokkal hatékonyabban léphet föl, mint bármely egyes iparos és szava sokkal inkább nyomatékos, mint bármely egyes iparosé.

Nem ajánlhatom eléggé az iparosok figyelmébe az ipartestület megalakítását, mint oly intézményt, a melytől sok jót és üdvöset várhatni. Részemről épen az iparosok érdekében igen örülnék, ha már legközelebb az ipartestületet, mint tényleg létező intézményt üdvözölhetném.

Rajta tehát, munkára fel! A siker nem fog elmaradni.

— K.

ISKOLÁINK.

Községünk a legutóbbi népszámlálás szerint közel 11,000 lakost számlál. A lakosság száma oly nagy, hogy községünk az ország legtekintélyesebb községei közé méltán sorozható, s mint ilyentől el is várható, hogy ne csak lakosságának nagy számánál fogva sorozza magát a nagy községek elsői közé, hanem a kulturális téren is — különösen a tanügygyel — lépést tartson.

Nem tagadhatjuk, hogy községünk a tanügy terén — szerény anyagi viszonyaihoz mérten, — eddig is hozott áldozatokat; ámde a kultúra, a közművelődés terén megállapodás nincs, ott a megállás annyi, mint a hátramaradás. Folytonosan előre kell tehát haladni, s e célból — habár talán nehéz — áldozatokat is kell hoznunk.

Az ember rendeltetése nem csak az anyagi élvezetek kihasználásában rejlik; de sőt az anyagi élvezetek hasznosítása szempontjából feltétlenül szükséges a szellemi, az értelem képzés.

A történelemben találunk példát arra, hogy voltak oly vándorló népek, melyek új hazájukban első teendőik közé sorozták, hogy a népnevelésnek, a szellemi felvilágosodásnak építettek hajlékokat. Sőt hogy közelebbi példát említsünk, községünknek ugyszólván első alapítói már nagylelkűleg gondoskodtak iskoláról és tanítóról. Ha ez így volt hajdan: ma midőn, az annyira előre haladott felvilágosodás századában élünk, még inkább így kell lennie.

Fájdalom azonban, mint mindenütt, úgy nálunk is találkozunk olyanokkal, kik még napjainkban is szót emelnek az iskola ellen; vannak, kik az: „én sem jártam iskolába, mégis megélek“ jelszó által vezéreltetve, gyermekeik iskoláztatásával mit sem törődnek.

Az ily gondolkodás pedig nem csak közgazdasági, de nemzetiségi szempontból is határozottan veszélyes. Ma, midőn a nyers erő uralma megszűnt, s az ész és értelem kormányozza az egész társadalmat: az anyagi javak halmaza mellett is csak úgy lehet egy nép erős és szabad, ha szellemileg képzett, értelmes polgárai vannak, mert különben a bár kevésbé vagyonos, de szellemileg fejlettebb, értelmesebb és meglehet számra nézve talán kisebb nép által tul fog szárnyaltatni, el fog nyomatni.

Nekünk, kik e szép földet, e „tejjel, mézzel folyó kánaánt“, e sok vérrel, dicsőséggel szerzett országot őseinktől öröklöttük, hogy unokáink számára megtarthassuk, iparkodnunk kell más nemzetek után haladva, a szellemi életnek, a műveltségnek birtokába jutni. De hogy ezt elérhessük, első sorban is, jó magyar népem: iskola mellett szavazz! napi imádba foglald: népnevelés, jöjjön el a te országod!”

Anyagi áldozatok nélkül a szellemi képzés sem eszközölhető; áldoznunk kell tehát az iskolákra!

Nem mondhatjuk, hogy községünk a népneve-

lés érdekében, töle kitelhetőleg meg nem hozta volna áldozatát, mit bizonyít más községekhez és városokhoz viszonyítva, iskoláink nagy száma. De minde mellett is még sok a kívánni való, különösen a mi iskoláink elhelyezését illeti.

Községünk fekvési viszonyánál fogva, az iskolák mai elrendezése mellett, a midőn azok legnagyobb része, de különösen a felsőbb osztályok, a felső részen vannak elhelyezve, az iskoláztatás, főképp a szegényebb sorsuaknál, sok nehézségbe ütközik. Így például azon új osztályu tanulóknak, kik a II. III. és IV. osztályokba járnak, rendkívül nagy utat kell tenniök, míg ezek, kivétel nélkül a község felső részén elhelyezett iskolákba eljutnak. — Nyáron át még csak megy a dolog úgy a hogy, de télen, a csikorgó hidegben, vagy az esős ősszel és tavasszal, annak a ruhátlan didergő szegény gyermeknek 2-3 órai utat megtenni még iskolát ér, nem könnyű feladat: gyakran egészségébe kerül.

Az iskolák illetén elhelyezése a tanügyre nem célszerű; az iskolák illetén beosztása mellett a népnevelés — bármennyit áldozzon is reá a község — nem mutathat fel oly eredményt, a melyet töle várunk lehet és kell, nem elégíti ki a közönség kívánalmait és méltán hallani panaszokat már csak azért is, mert a község alsó részében lakó tankötelesek száma jóval fölülhaladja a község felső részében lakó tankötelesek számát, s ennek dacára a népiskolák felsőbb osztályából az alsó részen egyetlen egy sincs elhelyezve.

Szerintem egy, a középponton elhelyezendő, 7-8 tantermet s esetleg egy tanítói és egy iskolaszolgai lakást magában foglaló iskola a tanügyi viszonyoknak sokkal inkább megfelelne, a népnevelést sikeresebben előmozdítaná. De gazdaságilag sem volna hátrányosabb egy ily központi iskola létesítése, mert a most szétszórtan elhelyezve lévő iskolák fentartása aránytalanul többe kerül, mint kerülne egy a központban felállítandó s több tantermet magában foglaló iskolaépület fentartása.

A már elmondottakon kívül a központosított iskolának további előnyét még abban is látom, hogy minden egyes osztály könnyebben ellenőrizhető lenne s ennek következtében könnyebb volna a gyermekek fölött figyelmet tartani; de kétségtelen az is, hogy a rend, tisztaság és pontosság követelményeinek is inkább elégtételnék, ami által a gyermek már külsőleg is buzdítva volna. — Egy központosított iskola az egész községet külsőleg is nagyon emelné, s ha az épület némi külsinnal és kényelemmel, az egészségügy követelményeinek megfelelő berendezéssel bírna, a gyermekekre vonzóbb, s kedélyükre csak jótékony hatással lehetne.

Egy ily központosított iskola létesítése azonban nem kicsiny dolog, pénzbe kerül. Pedig, ha tanügyünket egy lépéssel előbbre vinni akarjuk, ha a korral lépést akarunk tartani, ha nem csak lakosságunk nagy számával, hanem népnevelési ügyünk előrehaladottságával is akarunk imponálni, ha nem akarjuk, hogy hátramaradjunk: úgy lehetetlen a központosított iskolának minél előbbi létesítését komoly törekvéseink tárgya közé nem sorozunk.

Nem volt céлом jelen alkalommal annak fejtegetésébe bocsájtkozni, hogy miként lehetne ez eszmét megvalósítani, csak reá akartam mutatni a kérdés fontosságára, s felhívni akartam reá az illetékes körök figyelmét.

Jelszavam: semmi sem nehéz, csak akarni kell!

A községi közgyűlésből.

Községünk képviselő testülete rendes havi közgyűlését folyó hó 1-én tartotta meg. Különös fontossággal bíró tárgyak nem fordultak elő. Lényegesebb dolog még is az iskolaügy volt, s dicséretére legyen mondva képviselő testületünknek, a képviselő testület minden egyes tagja melegen karolta fel ez ügyet. Vimmer Károly, Haasz Juda, Schvarecz Lipót és Tary Endre a népnevelés fontosságától átérzett nyilatkozatokat tettek, szóval a tanügy körül oly átalános és meleg érdeklődést tapasztaltunk, hogy az bennünket egész örömmel tölthet el.

Nem hagyhatjuk azonban említés nélkül, hogy egyik képviselőnek, valószínűleg csak tulbuzgóság-

ból elejtett szavai, kellemetlen jelenetekre adhatott volna okot, ha a megtámadott fél kellő önmérséklettel nem bír.

Általában pedig elmondhatjuk, hogy a gyűlés lefolyása mindvégig komoly és higgadt volt, a melyent egy képviselő testülettől el is lehet, el is kell várunk.

A tárgyalás menetét s a hozott intézkedéseket a következőkben adjuk.

A kisbirtokosok országos földhitelintézetének a f. évi március hó 15-én megtartandó közgyűléséről szóló értesítése, ugyszintén Budapest főváros tanácsának az országos kiállítás tartamára, a kiállítás látogatói számára lakásszerző iroda felállításáról szóló értesítése tudomásul vétetett. Tudomásul vétetett még Maró József hmvásárhelyi gyepmesternek a póce gödrök, trágya és szemétdombok ki-hordása iránt tett ajánlata is.

A mult évi június 8-iki zavargás alkalmával agyonlőtt Losonczy István özvegye számára a szegényi pénztárból kifizetendőleg 25 frt segély szavaztatott meg.

A kebelbeli iskolaszéknek az 1883-84. évről szerkesztett számadása megvizsgáltatván, helybenhagyatott s az illetékes felsőbb hatóságnak felterjesztetni rendeltetett.

Érdekesnek tartjuk a számadásból megemlíteni, hogy a számadás szerint a község a házi pénztárból az iskolák fentartásához 3210 frttal járt, a kormány pedig 1608 frttal segélyezte iskoláinkat.

Az „aranyos szék“ haszonbérbe adására vonatkozó árverési jknyvet a közgyűlés helybenhagyta, s az előjáróságot annak alapján a szerződés megkötésére utasította.

Nagyobb és behatóbb vitát keltett a tanfelügyelőségnek 189-885 sz. a. kelt megkeresése, a melyben tekintettel a tankötelesek nagy számára és ebből kifolyólag az iskolák túltömöttségére, két új iskola felállítására hívja fel a községet. Általános vélemény volt, hogy pénz hiányában a tanfelügyelő ezen kívánalmának aligha fog elégtételtetni, — hogy azonban ezen égető szükségé vált kérdés minél előbb és a tanügyre nézve sikeresen megoldható legyen: Tábit Ferenc községi bíró elnökle mellett, Tary Endre képviselő és Pap Ákos községi jegyzőből álló bizottság küldetett ki, mely bizottságnak az iskolaszék kebeléből hasonló célból kiküldendő bizottsággal egyetértőleg feladata leendő a két új iskola felállításának kiviteli módzatai iránt a képviselő testület elé indokolt javaslatot terjesztetni.

Az ártéri költségek beszédésével és kezelésével Bozó Kálmán közgyám bizatott meg, kinek is ebbeli működéséért 100 frt évi fizetés lett megszavazva.

A Pap Mihályné Horváth Veronikának eladott házhelyről (a régi „felhágó“ koresma helye) szóló, de alaki hiányok miatt a megyei közgyűlés által visszautasított szerződés jóváhagyása iránti intézkedés az ápril hó 12-én megtartandó közgyűlés tárgysorozatába leendő felvétele elrendeltetett.

Világfolyása.

Gordon pasa halála óta Angolországban a közvélemény egész felháborodással követeli Gladstone angol miniszterelnök távozását. Az angol nép egyenesen a miniszterelnök muladékosságának, tétovázásának tudja a hős tábornok végzetes halálát és ezzel a szégyent, mely a világ előtt az angol haderőn esett.

Az angol konservatív párt bizalmatlansági indítványt terjesztett be a parlament elé Gladstone és kormánya ellen, s ezen bizalmatlansági indítvány csak 14 szótöbbséggel vettetett el; tehát csak 14 szótöbbsége van a kormánynak a parlamentben, annak a Gladstonénak, ki 1878. óta 200 szótöbbséggel kormányozta Angolországot. A felső ház azonban szemben az alsó parlament 14 szótöbbségével, óriási szótöbbséggel fogadta el a bizalmatlansági indítványt, s így Gladstone a hires, a hatalmas, a nép-

szerű angol miniszterelnök aligha tarthatja magát sokáig. Minden nap lehet várni bukását. — Az angol kormányválság elé egy nagy kérdő jellel néz egész Európa, sőt az egész művelt világ; mert az egész művelt világot érdekli, hogy a föld leghatalmasabb államának kormányzását ki veszi kezébe. Gladstonet azonban nem igen sajnálja senki; mert Gordon halálát egyenesen neki lehet tulajdonítani; mert ha ő kellő időben, kellő haderőt küld Khartum felmentésére, akkor nem következik be ez a katasztrófa.

Német és Franciaország pedig még mindig a gabona vámkérdéssel foglalkozik. E két országban éppen úgy, mint nálunk, a gazda közönség helyzetét az alacsony gabona árak elviselhetetlenné tették és ezen bajon a két ország aképpen akar és fog segíteni, hogy az idegen gabona bevitelét nagy tarifával némileg megakadályozza és ez által lehetővé tétetik, hogy az ország belfogyasztása által a beltermés értéke, illetve ára tetemesen emelkedni fog.

A vámok emelése által szándékozik a mezőgazda helyzetén Olaszország is segíteni. Itt most foglalkozik a parlament a vám felemelés kérdésével.

Hazánk ma az anyagi kérdésektől távol, ideális érzések hatása alatt áll. Tíz éve Tisza Kálmán miniszterségének. A szabadelvű párt ezt országos ünnepekként ülte meg f. hó 2-án. Maga ő felsége a király is üdvözlő levelet küldött a kormányelnöknek és megköszönte neki 10 évi kormányzása alatt úgy a nemzet, mint a trónnak tett kiváló szolgálatait.

Valóban nem Magyarországon; de az egész világon ritka dolog 10 évi miniszterelnökség; ma, Bismarkot kivéve, egész Európában legöregebb miniszter Tisza Kálmán, ki a maga politikai álláspontjából valóban vaskézrel kormányozza az országot s e tekintetben politikai ellenfelei is elismeréssel adóznak neki.

GAZDASÁGI KÖZLEMÉNYEK.

A mezei egerek.

Gazdatársaim bizonyára élénken emlékeznek az ősszel elszaporodott mezei egerekre, melyek az őszi vetésekben sok kárt tettek, a lucerna földekben pedig valóságos pusztítást vittek véghez.

Az egerek sokféle válfajából bennünket gazdákat különösen a mezei egér (*Mus arvalis*) érdekli. Nagysága 3 hüvelyk, színe: a hátán sárgás szürke, alól fehér szürke, lábai szintén fehér szürkék.

Tömeges megjelenésükkel valóságos elemi csapást idéznek elő, s az embert reá szorítják a létérti küzdelemre. — Borzasztó szaporaságuknál fogva veszélyesek. Ugyanis minden 6–8 hétben szaporítanak, s minden alkalommal 6–12 fiat szülnek, s így egy évadban egy pár egér, ivadékainak szaporulatát is számítva, — 18–20 ezerre szaporodik. Ha tehát figyelembe vesszük azt, hogy az idei száraz téli időjárás, az ősszel nagy számban mutatkozott egereket nem pusztította el, s azok márciusban szaporodni kezdenek: féltő, hogy a létérti küzdelmet akkor kényszerítve leszünk ellenük felvenni.

Ne várjuk tehát be e szomorú kényszerűséget, hanem pusztítsuk azokat már most, minden hozzáférhető módon.

Legjobban pusztíthatók azok szántás alkalmával, amint az eke kifordítja a földből, vagy kutyával elfogatni, vagy bottal egyenként leütni. Különösen a tavaszi szántásoknál ajánlom ez eljárást, hol az eke után egy gyermek mulatva végzi e fontos munkát. Lucerna földeken pedig tanácsos az egerek öntözése s ily módoni pusztítása. — Legjobb azonban a ragadozó madarak kiméltése, minők: a sasok, ölyvök, baglyok, kányák, szarkák és varjúk; — mert ezek a mezei egeret megeszik, azzal élnek s ez által az embernek nagy segítségére vannak.

Ha ezen eljárások dacára sem boldogulunk velük, akkor a phosphorral való mérgezést kell alkalmaznunk. — Erre nézve van Sipőc pécsi gyógyszerésznek általánosan használt egér mérge, melynek alkalmazása egyszerű s hatása biztos. A pépszerű mérge ugyanis labdacis nagyságu darabokba szaggattatik, s az egéryukákba helyeztetik.

Meglehet, hogy a nedves tavaszi időjárás segítségre jön, s pusztítani fogja az egereket. Ez esetben nekünk nem sok teendőnk marad. De éppen az lenne e figyelmeztetéssel a célom, hogy ha a természet nem segít, magunk segítsünk magunkon, s vállvetve dolgozván, ha nem egészen hátríthatjuk is el a bajt; de legalább hatásában csökkenthetjük.

Megtörténik, hogy az egerek vándorlási hajlamot kapnak, s egyes vidékekről egyszerre eltűnnek. Ez azonban legtöbbször csak akkor következik már be, ha a vidéket annyira kipusztították, hogy megélhetésük van kockára téve. — Így vándoroltak 1873. év ősszén az egerek Somogy, Tolna és Baranyamegyéből a Bácskába. Somogyban külön elemi csapásként léptek föl az egerek, s a már érni kezdő gabonát felében aratták a gazdával. A keresztekbe rakott életet pedig újból megfizették, s a gazdák tehetetlenül kellett nézniök, miként megy tönkre évi fáradozásainak gyümölcse.

Midőn gazdatársaim figyelmét az elmondotakra felhívám, azon reményben teszem, hogy azt, valamint az e rovat alatt közlendő mindég fontos és tanulságos dolgokat, közös jólétünk elérése céljából jó néven veendik.

Helyi és vegyes hírek.

— **Vizsgák.** Népiskoláinkban a szokásos félévi vizsgák a múlt héten tartattak meg, általában kielégítő, sőt némely iskolákban kitűnő eredménnyel.

— **Esküvő.** Sarkadi Nagy Mihály, Szentés város köztisztviselője álló polgármestere, február 24-én tartá esküvőjét Kunszentmártonban Bozóky Erzsike kisasszonnyal. Áldást és tartós boldogságot kívánunk az új párnak!

— **A Mindszenti takarékpénztárnak** ma délután 2 órakor tartandó közgyűlésére ismét felhívjuk a részvényesek figyelmét.

— **Népesedési mozgalom.** A lefolyt február hónapban született 39 gyermek, köztük 38 törvényes, 1 törvénytelen. Meghalt 61. Csökkenés: 22. Házasságra lépett 21 pár.

— **Lopás.** A Mágocs községhez tartozó árpádhalmi majortól, február 19-ére virradóra, 800 drb. téglát loptak el. A rendőrség már másnap elfogta a teteseket öt bánfalvi lakos személyében.

— **A lőösszeírás, úgy a teher és személyszállító fogatok összeírása** a tiszántúli járásban befejeztetett. Az összeírásból közöljük a következő adatokat: Az összeírás szerint Mindszenten van 1478 ló, 552 négy éven alóli csikó; van 27 kétfogatu személyszállító és 679 kétfogatu teher szállító jármű. Az ökrös szekerek száma: 49. Az egész járás területén pedig van 4037 ló, 1419 négy éven alóli csikó; 11 egyfogatu és 56 kétfogatu személyszállító, — 3 egyfogatu és 1551 kétfogatu teher szállító jármű. Az ökrös szekerek száma 427.

— **A tömörkényi templom építéséhez** örgróf Pallavicini Sándor országgyűlési képviselőnk által ajándékozott téglát a tömörkényi lakosság már helyre szállította.

— **Az ártéri kirovási költség** beszédésével, mint közgyűlési tudósításunkból is látható, Bozó Kálmán közgyám bizatott meg.

— **Szerencsés nyerők.** A Kincsem sorsjáték 50,000 frtos főnyereményét egy gospodincei (Ujvidék mellett) szegény szivarüzsdetulajdonosnő, Weinberger Fanny nyerte meg, s a lovaregylettől már föl is vette az államnak járó 10,000 frt levonásával az összeget. — A másik főnyeremény egy még szegényebb embert, egy utcasöpört tett boldoggá. Az illető egy boltot fog most nyitni a hatvani utcában, melynek tisztántartása évek óta az ő feladatát képezte. Boltajtájában állva s finom szivarokat szíva, mily édes lesz visszaemlékeznie arra az időre, mikor az utcaközépről mohó örömmel kapott föl egy egy eldobott szivarcsutkát.

— **Egy emberfaj kihalása.** Dr. Török Aurél a magyar földrajzi társaság ülésében felolvasást tartott legközelebb s tasmaniáról, egy nemrég kipusztult emberfajtól. — A Tasmania sziget Ausztráliától délre fekszik, valóságos földi paradicsom, gyönyörű vidékkel. A szigetet az angolok foglalták el s a benszülötteket — kiket életben hagytak — a déli egészségtelen vidékre telepítették, ahol számuk rohamosan fogyott. 1865-ben már csak két benszülött élt. A legutolsó egy nő: Lulla Roukh 1877-ben halt meg.

— **A kisbíróné levele.** Kiliti somogy megye község kisbírája február 11-én részegen vetődött haza, s nevével szokása szerint addig veszekedett, míg elaludt. Csak másnap délelőtt ébredt föl, s neje mindjárt eléje tállta a levest, melytől a szegény kisbíró úgy jóllakott, hogy soha életében nem kívánczolt többé se étel, se ital után. A levest a kedves feleség t. i. leander levelekből főzte, hogy urát megmérgezze. — A gyilkos asszonyt elfogták s most a börtönben várja méltó büntetését: valószínűleg a halált.

— **Dr. Haynald Lajos** kalocsai bíbornokérsek, Rudolf trónörökös gyermeke Erzsébet főhercegnő születésének emlékére „Erzsébet árvaház“ néven 60 000 frt alapítvánnyal s 20,000 frt építési és be rendezési költséggel 25 árva gyermek befogadására szolgáló árvaházat állított föl és ezen árvagyermek taníttatásáról is gondoskodik. A vallás és közoktatásügyi miniszter ezen emberbaráti és a tanügy érdekében tett nagymérvű és hazafias áldozatát a bíbornok-érsek közönetét nyilvánította.

— **A sors által üldözött ember** volt Kenéz Pál hódmezővásárhelyi lakos. Az öngyilkosság réme fészkelte be magát családjába. Először anyósa akasztotta föl magát, ez előtt 11 hónappal pedig felesége ment Szegedre s az ottani új hidról a Tiszába ugrott és a habokba fult. Kenéz Pál egyedül maradván, nagyon elkomolyodott, kiment néjének sírjára — s mint annak idején közölve is volt — mellbe lökte magát. Sebétől azonban kigyógyították, valamint egy későbbi öngyilkossági kísérlete sem sikerült. Végre hamvazó szerdára virradóra megtalálta a kieroszakolt nyugalmat. A pisztolyban többé nem bizván, ugyanarra a kőtélre akasztotta föl magát, mely anyósa életét is kioltotta.

— **Meghíusult akasztás.** — Irtózatot jelenet folyt le tegnapelőtt Londonban. Egy szolgát akartak kivégezni, mert bosszúból asszonyát megölte. A kötelet a nyakába akasztották, de az a csapóajtó, melynek lábai alól e pillanatban le kellett volna süllyednie, — mint ahogy másutt a zsámosty kirántják, — valamitől elromlott s nem zályedt le. Négy-szer kísérelték meg a hóhér és pribékjei a csapóajtót erővel letolni, négyszer állták az elítéltet a bitó alá — mindhiába. Végre a sherif betiltotta a kivégzés kísérleteit s mint a miniszter a képviselő házban kijelenté, valószínű, hogy a halálbüntetést is el fogják engedni.

Gőzhajózási menetrend a Tiszán.

Szentesről Szegedre; Szerdán és pénteken 10 és fél órakor délelőtt.

Szentesről-Szolnokra: vasárnap és csütörtökön 11 órakor délelőtt.

Ervényes 1885. február hó 26-tól további intézkedésig.

A szentesi dunagőz. ügynökség.

Szerkesztői üzenetek.

Mindazon lapok tek. szerkesztősegeit, kiknek lapunk három első számát megküldöttük, tisztelettel felkérjük annak kijelentésére, hajlandók e velünk csereviszonyba lépni?

K. M. Helyben. Mint látja egyet közlünk, ez bevált, a többi nem adhatjuk. Jobban szeretnénk prózai dolgozatokat.

R. I. Budapest. Ha versének minden strófája olyan volna, mint az utolsó, úgy közölhetnénk. Az egészben semmi eszme, semmi összefüggés: eltemettük a papirkosárba.

O. I. Bpest. Mem közöljük, ne hogy Ilonkája elolvassa, mert bizony — bizony kihalna belőle minden szerelem s akkor már csakugyan nem tudnám, mikor érne véget a „kinzó fájdalom.“

R. Izidor Bpest. Az ígért közleményeket várjuk s ha beválnak, szívesen közöljük. Csak arra kérjük, hogy a verseléssel hagyjanak föl. A mi lapunk keretébe is jobban beillik a prózai dolgozat.